

2. Dokinz R. Rasshyrenniy fenotip / Richard Dokinz [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://serbialife.ru/img/files/Richard%20Dokinz.Rasshirenny%20fenotip.pdf> (data zvernennia 06.06.2019). – Nazva z ekrana.
3. Dokinz R. Egoistichnyi gen / Richard Dokinz [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/courses/asp/asp-lit/Dokinz-1986.pdf> (data zvernennya: 2.06.2019). – Nazva z ekrana.
4. Ehidnyi Poroshenko vo vremya polucheniya avtokefalii vzryvaet set': tvoyo lico, kogda podpisali Tomos [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://znaj.ua/ru/politics/200771-yehidniy-poroshenko-pid-chas-otrimannya-avtokefaliji-pidrivaye-merezh-zh-tvoye-oblichchya-koli-pidpisali-tomos> (data zvernennya: 03.06.2019). – Nazva z ekrana.
5. Ksenofontova I.V. Specifika kommunikatsii v usloviyakh anonimnosti: memetika, imidjbordy, trolling / I.V. Ksenofontova. – Internet i fol'klor: sb. st. / otv. red. A.S. Kargin. – M. : Gos. respubl. centr russkogo folklora, 2009. – S. 285-294.
6. Menegetti A. Ontopsikhologiya i memetika / Antonio Menegetti. – Roma: Psicologica Editrice, 2002. – 132 s.
7. Morison D. Memi kak subkultura: znachenije dlya obschestva vse vyshe [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://tjournal.ru/memes/61796-memy-kak-subkultura-znachenie-dlya-obshchestva-vse-vyshe> (data zvernennya: 01.06.2019). – Nazva z ekrana.
8. Olya Polyakova ide v politiku: yak reaguuyut' socmerezhi [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupu: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-48448474> (data zvernennya: 2.06.2019). – Nazva z ekrana.
9. Primbs. Sh. Socialni media dlya zhurnalistiv. Redaktsiyna robota z Facebook, Twitter & Co / Shtefan Primbs. – zagal. red. V.F. Ivanova, Per z nim. V. Klymchenko – K. : Akademiya ukrainskoi presy, Centr vilnoi presy, 2018. – 198 s.
10. Rashkoff D. Mediavirus. Kak pop-kultura tayno vozdeystvuet na nashe soznanie / Duglas Rashkoff. – per. s angl. D. Borisova. – M. : UltraKultura, 2003. – 368 s.
11. Semeniuk G.S. Mediavirusy na tli evolutsiynikh procesiv mediaprostoru: sut' i problematyka / G.S. Semeniuk. – Informatsiynе suspilstvo : naukoviy zhurnal / golova redkol. V.V. Rizun, golov. red. V.F. Ivanov, – Institut zhurnalistyky KNU imeni Tarasa Shevchenka. – K., 2012. – Vyp. 15. – S. 46-51.
12. Sokolova K.V. Memy yak zasib komunikatsii v internet-seredovyshi / K.V. Sokolova. – Gumanitarnyi chasopys, № 1, 2012. – s. 118-123.
13. Yacymirska M. Vizualni teksty v socialnykh merezhakh (refleksii, koncepty, emotsii) / Mariya Yacymirska. – Visnyk Lvivskogo universytetu. Seriya Zhurnalistyka, 2015, vyp. 40. – s. 342-350.
14. Brodie R. Virus of the Mind: The New Science of the Meme / Richard Brodie [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://media.evolveconsciousness.org/books/consciousness/Virus-of-the-Mind-The-New-Science-of-the-Meme-Richard-Brodie.pdf> (data zvernennya 07.06.2019). – Nazva z ekrana.

УДК 001.9 (087): [003.2+327.5]

С. В. Хлестова

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Реалізація інформаційної функції коміксу на прикладі «Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство»

Хлестова С. В. Реалізація інформаційної функції коміксу на прикладі «Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство». Статтю присвячено аналізу інформаційної функції коміксу. На прикладі «Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство» ми демонструємо, як інформаційний аспект може превалювати над розважальним в зазначеному форматі; ми аналізуємо прийоми, використані авторами для досягнення значного емоційного ефекту, що дозволяють зберегти при цьому документальний характер. Ми аналізуємо зміст коміксу, його композиційні особливості і екстраполюємо особливості журналістського наукового знання в дослідження коміксів у вигляді документально-художнього тексту. Крім того, на основі результатів нашого дослідження ми вивчаємо особливості, які дозволяють коміксами називатися спеціальними носіями, зі своїми характеристиками та викликаними ними функціями. Ключовим моментом для нашого дослідження є те, що комікси – це засіб, за допомогою якого масова аудиторія отримує нову інформацію, тобто виконує комунікаційні та інформаційні функції. «Перехрестя. Дев'ять історій війни і насильства» є яскравим прикладом такого твору. Автори коміксів надають реципієнту документальну інформацію, використовуючи композиційні особливості жанру. Комікси такого ж формату, як «Перехрестя. Дев'ять історій війни і насильства» не просто виконують інформаційну функцію, повідомляючи про те, що сталося. Вони актуалізують тему, щоб вона не загубилася в інформаційному потоці. А

художня цінність, досягнута завдяки майстерності авторів і методам, які вони використовують, допомагає зафіксувати фрагмент історії, який згадується в оповіданні.

Ключові слова: *масова комунікація, комікс, засіб масової комунікації, комікс-журналістика.*

Хлестова С. В. Реализация информационной функции комикса на примере «Перекрестка. Девять историй о войне и насилии». Стаття посвящена аналізу інформаційної функції комикса. На прикладі «Перекресток. Девять историй о войне и насилии» ми демонструємо, як інформаційний аспект може превалювати над розважальним в указаному форматі; ми аналізуємо прийоми, використані авторами для досягнення значительного емоційного ефекта, дозволяючи зберегти при цьому документальний характер. Ми аналізуємо зміст комикса, його композиційні особливості і екстраполюємо особливості журналістського наукового знання в дослідженні комиксів у вигляді документально-художнього тексту. Крім того, на основі результатів нашого дослідження ми вивчаємо особливості, які дозволяють комиксам називатися спеціальними носіями, со своїми характеристиками і викликає ними функціями. Ключовим моментом для нашого дослідження є те, що комікси – це засіб, з допомогою якого масова аудиторія отримує нову інформацію, тобто виконує комунікаційні та інформаційні функції. «Перекресток. Девять историй о войне и насилии» є яскравим прикладом такого твору. Автори комиксів надають реципієнту документальну інформацію, використовуючи композиційні особливості жанру. Комікси такого ж формату, як «Перекресток. Девять историй о войне и насилии» не просто виконують інформаційну функцію, повідомляючи про те, що сталося. Вони актуалізують тему, щоб вона не загубилася в інформаційному потоці. А художня цінність, досягнута завдяки майстерності авторів і методам, які вони використовують, допомагає зафіксувати фрагмент історії, який згадується в оповіданні.

Ключевые слова: *массовая коммуникация, комикс, средство массовой коммуникации, комикс-журналистика.*

Khlestova S. The implementation of the informational function of the comic book on the example of «Crossroads. Nine stories of war and violence». The paper is devoted to the analysis of the informational function of the comic book. Taking as an example the comic book "Crossroads. Nine stories about war and violence", we demonstrate how information can prevail over entertainment in the comic book format; we analyze the techniques used by the authors to achieve a significant emotional effect, while maintaining documentary. We analyze the content of the comic book, its compositional features and extrapolate the features of journalistic scientific knowledge into the comic book research as a documentary-fiction text. In addition, based on the results of our research, we study the features that allow comics to be named a special media, with its own characteristics and the functions caused by them. The key point for our study is that the comics is a means by which the mass audience receives new information, that is, it performs communication and information functions. "Crossroads. Nine Stories of War and Violence " implements the informational functions of the comic book. The authors of the comic book submit recipient documentary information, using the compositional features of the genre. The comic books like "Crossroads. The Nine Stories of War and Violence" do not just fulfill the informational function, reporting what has happened. They actualize the theme, let it not to get lost in the information flow. And the artistic value achieved through the skill of the authors and the techniques they use helps to capture a fragment of history, which is mentioned in the narrative.

Keywords: *mass communication, comics, means of mass communication, comics-journalism.*

У сучасному світі інформації стає дедалі більше, а процес її передачі пришвидшується. Через це розширюється інформаційний потенціал будь-якого тексту, а рамки журналістських жанрів стають менш жорсткими. Сьогодні не лише стаття, замітка або ТБ-програма можуть бути журналістськими текстами, під якими ми розуміємо такі, які передають актуальну, суспільно-значущу інформацію великій аудиторії. Журналістськими текстами можуть ставати, зокрема, комікси, якщо вони є документальними, тобто такими, що розповідають історію про події, які реально відбувалися або відбуваються, героями яких є реально існуючі люди.

Питання переважання інформаційного над розважальним у деяких коміксах обумовлено актуальністю нашого дослідження. Принциповим для розуміння нашого задуму є сутність інформаційної функції та сучасні варіанти жанру коміксу, наділені традиційними й нетрадиційними формально-змістовими рисами.

У такому випадку ключовим моментом для нашого дослідження є те, що комікс є засобом, використовуючи який масова аудиторія отримує нову інформацію, тобто він виконує комунікаційну та інформаційну функції.

Мета нашої роботи – дослідити реалізацію інформаційної функції коміксу на прикладі графічного роману «Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство».

Об'єктом є комікс «Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство». Предметом – риси коміксу, які вказують на домінування інформаційної функції у «Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство».

Особливістю сприйняття інформації є те, що в коміксі зображення розташовані в одній площині, реципієнт може охопити їх поглядом, вибравши послідовність і тривалість взаємодії з фрагментами історії (кадром/ сторінкою/ главою), в той час як, наприклад, кінематограф або мультиплікація представляють задану сукупність кадрів.

Теоретичне міркування щодо новітнього прочитання місця коміксу в інформаційному

суспільстві ґрунтується на працях М. Маклюєна. Останній, зокрема, стверджує, що комікс як засіб передачі інформації дозволяє глядачеві обирати послідовність, тривалість, а також час сприйняття [4].

Виділяючи особливості процесу передачі інформації за допомогою коміксу, маємо підкреслити, що в коміксі провідну роль у процесі сприйняття та передачі інформації відіграє візуальна складова. При цьому зменшується обсяг інформації, яку можна передати, водночас підвищується рівень деталізації. Як зазначає дослідник коміксів С. Макклауд, комікси можуть адекватно втілювати життя, історію і світогляд автора [3].

Аналізуючи інформаційні особливості коміксу, М. Маклюєн зазначає, що комікс дозволяє читачеві максимально зануритися в історію, яка розповідається. «Володіючи низькою визначеністю, комікси є формою вираження, ідеально пристосованою до мозаїчної форми газети. Крім того, вони день у день забезпечують відчуття безперервного плину часу. Окрема замітка в колонці новин дає дуже мало інформації і вимагає від читача довершення, або наповнення, так само, як це роблять телевізійний образ і фототелеграма», – пише дослідник [4].

Ми виходимо з уявлення про те, що комікс є нерозривною текстово-візуальною єдністю. Текст в коміксах супроводжує не всі кадри. Як правило, це нескладні граматичні конструкції. Текст може бути вкладений у уста героїв або виступати в якості коментаря автора. Репліки персонажів розміщуються в спеціальних «хмаринках» – філактерах.

Зображення в коміксах характеризуються різним ступенем деталізації. Ця риса особливо чітко відображена в промальовуванні героїв. Деякі з них зображені чітко і реалістично, інші – карикатурно, схематично. Залежно від деталізації змінюється ступінь прояву фантазії читача: не промальовані моменти він може конструювати в уяві. Відбувається процес угадування інформації на основі персонального досвіду.

Людині притаманно мислити візуальними образами. Розмірковуючи про щось, вона матеріалізує думки в картинках. Перефразовуючи Ніка Соусаніса, під час створення коміксу автор формулює думку у форматі, який більшою мірою передає її, а сама вона проходить менше етапів «декодування» [6].

З огляду на особливості оповіді в коміксі важливо зазначити, що вона характеризується високим ступенем образності, що дозволяє автору навіть документальних історій розробляти близькі до поетичних художні образи [1].

Саме виділені вище риси коміксу як повідомлення повною мірою реалізовані в аналізованому тексті. Книга «Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство» була видана у 2017 році за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини і організацій «Ліберко – Партнерство за права людини» і «Східноукраїнський центр громадських ініціатив» [5].

«Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство», незважаючи на візуальну схожість (розміщення кадрів коміксу схоже на розміщення знімків у фоторепортажі, а самі вони теж нагадують фотографії) з фоторепортажем, не можна порівнювати з серією фотографій, зроблених на передовій або в «сірій зоні». Комікс з'явився через тривалий проміжок часу, акцент з констатації факту зміщено на аналіз того, що відбувається, на дослідження долі регіону, заснованому на життєвих історіях окремих мешканців. У свою чергу, одна з авторок журналістських коміксів Сара Гідден каже, що форма коміксу дозволяє «зупинитися і помітити» ту тему, про яку розповідає автор [7].

За словами авторів, художників Сергія Захарова і Софії Рунової, головне завдання «Перехрестя» – розповісти про порушення прав людини та вплив збройного конфлікту на Донбасі на життя окремих людей і суспільство в цілому.

Комікс складається з дев'яти реальних історій, написаних на основі біографічних інтерв'ю з людьми, які так чи інакше опинилися у центрі донбаського конфлікту. Кожна з дев'яти оповідей композиційно виділена в окрему главу. Герої, пригадуючи минуле, розповідають журналістці, яку вони зустріли у поїзді «Львів – Київ», історії про Крим та Донбас, їхнє минуле та ті прояви війни та насильства, з якими вони зіткнулися. Герої не завжди мають імена, проте ця анонімність додає розповідям універсального характеру, може бути сприйнята як історія українського народу в цілому.

Перша глава «Квиток у нікуди» повертає читача до 2013-2014 роки, у Сімферополь. Головна героїня Наталя є координатором «Свромайдану Криму», вона вимушена виїхати

до Львова після захвату півострова «зеленими чоловічками». Вона намагається «знайти своє місце», а тим часом в Сімферополі її розшукують за проукраїнську громадянську позицію.

Друга глава «За покликом серця» розповідає історію героя, який працював у Франківську в медичному університеті до війни. Коли розпочалася мобілізація, чоловік не захотів залишитися осторонь та поїхав служити на Донбас військовим лікарем. Він втрачає друзів та рятував людей. Коли строк служби минув, колишній лікар вирішив стати волонтером. У нашому потязі він їде до бійців, щоб передати їм допомогу.

Головна героїня третьої глави «Мій брат» їде до бойових товаришів брата, який брав участь у військових діях у зоні АТО, а після цього зник без вісті. Хлопець був членом добровольчого батальйону «Донбас», не був оформленим, і лише за рішенням суду родичам вдалося визнати його учасником війни на Донбасі.

Глава «Ціна вибору» розповідає історію сім'ї з Луганська. У 2014 році чоловік прийняв рішення лишитися в місті, аби зберегти колекції рідкісних рослин, а жінка Світлана і донька Віра поїхали. Микола та його колеги їздили через Станицю Луганську на підконтрольну Україні територію за продуктами. Одного разу машина підірвалася на міні, чоловік був вимушений виїхати до Харкова, щоб зробити складну операцію.

Після цієї глави журналістка сідає до іншого потягу – з Києва до Костянтинівки. У купе їй зустрічається попутниця, яка розповідає історію, події якої розгортаються в главі «Особлива вечерея». Героїня Ірина була активістом на Майдані, там вона зустріла Андрія, який також був там активістом. Обидва вони після початку війни поїхали на Донбас служити. Там Ірина дізналася, що Андрій підірвався на снаряді, його взяли у полон. Ірина намагалася визволити товариша, проте їй вдалося зробити це лише після його смерті – повернути тіло родині.

Героїня глави «Нова влада» працювала в Луганській ОДА, вона потрапила у полон «на підвал» через відмову працювати на «Міністерство ЛНР». У підвалі жінка провела певний час, їй вдалося втекти. Темі перебування у полоні бізнесмену присвячена і наступна глава – «Інший назавжди».

Тут журналістка прибуває до Костянтинівки, де намагається знайти спосіб

поїхати до Єнакієво. Вона сідає до автобусу, її попутниця розповідає історію, яка розгортається в наступній главі – «Хто, якщо не я». Героїня пропрацювала лікарем у селищі на Донбасі, яке 45 днів провела без світла і води.

Після цієї історії журналістка прибуває до кінцевого пункту – Єнакієво. Остання глава «Хтось має залишитися» присвячена тому, як жили місцеві під час бойових дій та як відбувається відбудовування міста у відносно спокійні часи.

За інформацією видавців, форму коміксу допомагає безпосередньо звернутися до читачів, передати те, чого не можна сформулювати словами, а також пояснити складні матеріали без довгих текстів, утриматися від суджень і одностороннього зображення дійсності. Завдяки великому рівню візуальності читачі можуть переживати історію разом з героями і побачити світ їхніми очима.

Автори навмисно відійшли від будь-яких рис супергеройських коміксів, зосередившись на фіксації катастрофи людей, які пережили події на Сході України.

Твір містить дев'ять окремих історій, всі вони об'єднані мотивом подорожі, який візуалізований на обкладинці графічного роману зображенням потягу. Одна з героїнь коміксу, журналістка з Німеччини, відправляється зі Львова на схід України, в поїздах, у автобусі вона чує кожну з дев'яти історій.

Композиційно всі історії об'єднуються в одну нелінійну розповідь локаційно, при цьому події її відбуваються одночасно в декількох часових проміжках. Автор використовує прийом ретроспекції, аби надати можливість співбесідникам журналістки пояснити причини того, що відбувається з ними сьогодні. Комікс зберігає при цьому умову документальної достовірності, однак не тільки демонструє події, які відбувалися з персонажами, але й пропонує осмислення подій пост-фактум, коли герої коментують їх як факт з минулого.

Поїзд або автобус як простір, у якому відбувається момент згадування, дає можливість підкреслити стан людей, вимушених покинути непідконтрольну територію України: відсутність домівки та необхідність весь час перебувати в дорозі. Образ журналістки в романі вказує на його документальність, демонструє читачеві реальність розказаних історій, адже у людській свідомості саме журналісти розповідають про

події, не прикрашаючи їх, а констатуючи факти.

З даної точки зору, на документальність твору вказує ще один композиційний елемент – інфографіка, розміщена на останніх сторінках видання. Перша з них – «Шляхи» – демонструє карту України, на якій позначені маршрути, якими пересувалися герої історій, також у рамках поруч із зображеннями персонажів історій подається офіційна статистична інформація, пов'язана з АТО.

Інфографіка «Хронологія подій» є важливою в контексті об'єднання дев'яти окремих історій в одну. Події нової історії, пов'язані з окупацією Криму і війною на Донбасі, відзначені на часовому відрізку в хронологічній послідовності, кожна із них співвіднесена з персонажем-героєм історії. Так, автори подають коротку хроніку, сприйнявши яку реципієнт зможе структурувати всю історію, співвіднівши її з реальністю.

Окрім цього, наприкінці твору автори подають «Примітки», які містять посилання на інформацію, використану в інфографіці. Таким чином, посилюється документальність даного графічного роману, а з нею – його інформаційна функція.

Ще одним важливим для нас елементом реалізації інформаційної функції є кольорове рішення. Комікс намальований у чорно-білих відтінках, характерних для графічного способу відображення. Проте слід зазначити, що чорний колір практично в усіх етнокультурах – це символ темряви, зла, смерті, диявола, пекла, Заходу та ін. В езотериці чорний розглядають як символ первісної мудрості, що походить із Прихованого Джерела. Для Віктора Гюго, Ріхарда Вагнера п'ятьма – це "материнське начало" [2]. На наш погляд, превалювання цього кольору не тільки занурює читача в загальний настрій оповіді: історії про війну, полон, агресію. Графічний спосіб зображення також допомагає зосередитися на деталях, важливих для історії (вирази облич, екрани мобільних телефонів і ноутбуків, на яких читається текст), а в той же час – схематично, лише начерками зображати інші елементи (фігури на дискотечі, мітингувальники тощо), які не є центральними для побудовання сюжету.

Крім того, монохромна візуалізація оповіді посилює її мінімалістичність, акцентує для читача три компоненти: локацію, персонаж і якусь кричущу деталь. Наприклад, на картинці нижче такими є

вокзал – кімната, чоловіки – жінки, літери «сб», у яких прочитується «ФСБ», Львів як нове місце життя для Наталії, кіт як утілення мрії про спокійне мирне життя.

«Перехрестя» побудоване за традиційними форматами коміксу стандартами: книга ділиться на новели, новели – на розвороти, розвороти на сторінки, сторінки, в свою чергу, розбиті на кадри. При цьому число кадрів на сторінці варіюється, кожен із них, в залежності від того, наскільки він важливий для розвитку сюжету, може бути більшим, більш дрібним або навіть розділеним на дві частини.

З традиційного способу відображення вибивається новела № 6 «Нова влада». У ній кадри коміксу не відокремлені один від одного. Коли художник показує сцени з перебування героїв у полоні, читач може заглянути в камери, як у ляльковий будиночок. Він одночасно спостерігає зі сторони і подорожує по оповіданню разом з головною героїнею, яка потрапила в полон.

На прикладі цієї оповіді можемо проілюструвати й символіку гри кольорами авторів коміксу. Кадри, в яких жінка зображена в полоні намальовані на чорному тлі, на волі ж фон стає білим. Так художник підкреслює для читача опозицію «свобода – неволя», «рай –

пекло». Крім того, автор композиційно ділить твір.

Незважаючи на те, що цей комікс є документальним твором, такий прийом дозволяє автору акцентувати увагу на позитивних і негативних героях, на категоріях добра і зла в цій історії. Це не тільки емоційно впливає на реципієнта, але й, на наш погляд, демонструє кут зору, під яким переказується історія. Читач бачить світ очима героя, а іноді дистанціюється від нього і може поглянути на ситуацію, віддалившись у часі і просторі, керуючись особистим досвідом і знаннями.

Проаналізувавши комікс «Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство», можемо констатувати реалізацію інформаційної

функції коміксу. Автори передають реципієнту документальну інформацію, використовуючи композиційні особливості коміксу задля спрощення сприйняття, а також більшого впливу на аудиторію.

Таким чином, у роботі було доведено, що комікс «Перехрестя. Дев'ять історій про війну і насильство» не просто виконує інформаційну функцію, повідомляючи про те, що сталося. Він актуалізує тему, дозволяє їй не загубитися в інформаційному потоці. А художня цінність, досягнута завдяки майстерності авторів і тих прийомів, які вони використовують, допомагають зафіксувати фрагмент розказаної історії на більш тривалий проміжок часу.

Література

1. Гуменюк Л. Визуальная поэзия: художник Марк-Антуан Матье и эксперт Михаил Хачатуров о комиксах [Электронный ресурс] / Людмила Гуменюк // Теории и практика. – Режим доступа: <http://theoryandpractice.ru/posts/8113-comicsm>.
2. Керлот, Х. Э. Словарь символов : [Мифология. Магия. Психоанализ : Перевод] / Х. Э. Керлот. – М. : REFL-book, 1994. – 556 с.
3. Макклауд С. Переосмысление комикса / С. Макклауд; пер. В. Кистяковский – М. : Белое яблоко, 2018. – 252 с.
4. Маклюэн Г. М. Понимание Медиа / пер. с англ. В. Николаева ; закл. ст. М. Вавилова. – М. ; Жуковский : КАНОН-пресс-Ц, Кучково поле, 2003. – 464 с.
5. Перехрестя: девять історій про війну та насильство / І. Гансен [та ін.] ; худож.-оформ. С. В. Захаров, С. Ю. Рунова. – К. : Східноукраїнський центр громадських ініціатив, Лібереко – Партнерство за прав людини, 2017. – 124 с.
6. Статкус Е. Ученый Ник Соусанис: «Комиксы – естественный способ формулировать наши мысли» [Электронный ресурс] / Екатерина Статкус // Теории и практики. – Режим доступа: <http://theoryandpractice.ru/posts/5580-uchenyu-nik-sousanis-komiksy--estestvennyu-sposob-formulirovat-nashi-mysli>.
7. The Economist. The power of comics journalism [Electronic resource] / The Economist, 2016. – Resource access mode: <https://www.economist.com/prospero/2016/10/21/the-power-of-comics-journalism>.

References

1. Gumenyuk L. Vizualnaya poeziya: hudozhnik Mark-Antuan Mate i ekspert Mihail Hachaturov o komiksah [Elektronnyiy resurs] / Lyudmila Gumenyuk // Teorii i praktika. – Rezhim dostupa: <http://theoryandpractice.ru/posts/8113-comicsm>.
2. Kerlot, H. E. Slovar simbolov : [Mifologiya. Magiya. Psihoanaliz : Perevod] / H. E. Kerlot. – M. : REFL-book, 1994. – 556 s.
3. Makklaud S. Pereosmyislenie komiksa / S. Makklaud; per.V. Kistyakovskiy. – M. : Beloe yabloko, 2018. – 252 s.
4. Maklyuen G. M. Ponimanie Media / Per. s angl. V. Nikolaeva; Zakl. st. M. Vavilova. – M. ; Zhukovskiy : KANON-press-Ts, Kuchkovo pole, 2003. – 464 s.
5. Perehresttya: devyat Istorly pro vlynu ta nasilstvo/ I. Gansen [ta In.] ; hudozh.-oform. S. V. Zaharov, S. Yu. Runova. – K. : ShldnoukraYinskiy tsentr gromadskih InItsIativ, Llbereko – Partnerstvo za prav lyudini, 2017. – 124 s.
6. Statkus E. Ucheniy Nik Sousanis: «Komiksyi – estestvennyiy sposob formulirovat nashi myisli» [Elektronnyiy resurs] / Ekaterina Statkus // Teorii i praktiki. – Rezhim dostupa: <http://theoryandpractice.ru/posts/5580-uchenyu-nik-sousanis-komiksy--estestvennyu-sposob-formulirovat-nashi-mysli>.
7. The Economist. The power of comics journalism [Electronic resource] / The Economist, 2016. – Resource access mode: <https://www.economist.com/prospero/2016/10/21/the-power-of-comics-journalism>.